

“Partlayıcı maddələrin və onların əsasında hazırlanan məmulatların təhlükəsizliyi haqqında” milli texniki rəqlamentin təsdiq edilməsi barədə

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI NAZİRLƏR KABİNETİNİN QƏRARI

“Texniki tənzimləmə haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununun 18.1-ci maddəsinin icrasını təmin etmək məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti **qərara alır**:

“Partlayıcı maddələrin və onların əsasında hazırlanan məmulatların təhlükəsizliyi haqqında milli texniki rəqlament” təsdiq edilsin (əlavə olunur).

Əli ƏSƏDOV
Azərbaycan Respublikasının Baş naziri

Bakı şəhəri, “___” _____ 2024-cü il
№ _____

Partlayıcı maddələrin və onların əsasında hazırlanan məmulatların təhlükəsizliyi haqqında milli texniki rəqlament

1. Ümumi müddəalar

1.1. "Partlayıcı maddələrin və onların əsasında hazırlanan məmulatların təhlükəsizliyi haqqında" milli texniki rəqlament (bundan sonra – Texniki rəqlament) "Texniki tənzimləmə haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununun (bundan sonra – Qanun) 7-ci maddəsinə uyğun olaraq hazırlanmışdır.

1.2. Texniki rəqlament partlayıcı maddələrə və onların əsasında hazırlanan məmulatlara, habelə onlarla bağlı istehsal, istifadə, saxlama, daşınma (nəqlətmə) proseslərinə dair zəruri tələbləri müəyyən edir.

1.3. Texniki rəqlament insanların həyatını və (və ya) sağlamlığını, əmlakını, ətraf mühiti qorumaq, istehlakçıları çaşdıran hərəkətlərin qarşısını almaq məqsədi ilə qəbul edilmişdir.

1.4. Texniki rəqlamentin müddəaları partlayıcı maddələrin və onların əsasında hazırlanan məmulatların işlənməsi, istehsalı, saxlanması, daşınması (nəqlətməsi) və istifadəsi üçün məcburidir.

1.5. Azərbaycan Respublikasında partlayıcı maddələrin və onların əsasında hazırlanan məmulatların təhlükəsizliyinə dair tələbləri müəyyən edən digər texniki rəqlamentlər qəbul edildikdə, Azərbaycan Respublikasında olan partlayıcı maddələr və onların əsasında hazırlanan məmulatlar bu texniki rəqlamentin tətbiq olunan tələblərinə də uyğun olmalıdır.

2. Əsas anlayışlar

2.1. Bu texniki rəqlamentdə istifadə olunan anlayışlar aşağıdakı mənaları ifadə edir:

2.1.1. **partlayıcı maddə** – xarici impulsun təsiri altında müəyyən şəraitdə çoxlu miqdarda istilik və qaz məhsullarının ayrılması ilə sürətli öz-özünə yayılan kimyəvi çevrilmə (partlayış) qabiliyyətinə malik olan qatılaşdırılmış kimyəvi maddə və ya belə maddələrin qarışığıdır;

2.1.2. **partlayıcı əsaslı məmumat** – tək və ya digər partlayıcı maddələrlə birlikdə istehsal edilmiş formada istifadə üçün nəzərdə tutulmuş, qabığa salınmış və ya onsuz, son ölçülü partlayıcı maddənin kompakt kütləsidir;

2.1.3. **partlatma vasitələri** – tərkibində partlayıcı maddə olan, başlanğıc impulsu partlayıcı maddə atımına çatdırmaq və partlayışı oyatmaq üçün nəzərdə tutulmuş məmulatlardır;

2.1.4. **partlayıcı maddələrdən və onların əsasında hazırlanmış məmulatlardan istifadə** – bu maddələrin və ya məmulatların birbaşa təyinatı üzrə nəzərdə tutulmuş işlərin və ya hərəkətlərin yerinə yetirilməsi, habelə onların icrasına hazırlıqdır;

2.1.5. **partlayışoyadıcı partlayıcı maddə** – partlayışı oyatmaq və ya digər partlayıcı maddələri alovlandırmaq üçün nəzərdə tutulmuş, ən sadə ilkin impulslardan (zərbə, sürtünmə, qızma, qığılcım atılması) asanlıqla partlayan, yüksək həssas partlayıcı maddədir;

2.1.6. **partlayıcı maddələrin və onların əsasında hazırlanmış məmulatların qablaşdırılmasının markalanması** – partlayıcı maddələrin və onların əsasında hazırlanmış məmulatların istehlak qablaşdırılmalarına, habelə partlayıcı maddələr əsasında hazırlanmış məmulatlara işarələrin və yazıların tətbiqidir;

2.1.7. **partlayıcı maddələrin markalanması** – onların istehsalı zamanı partlayıcı maddələrə xüsusi üsullarla müəyyən edilmiş markalanma maddəsinin və (və ya) mikrodaşıyıcının daxil edilməsidir;

2.1.8. **mikrodaşıyıcı** – partlayıcı maddəni, onun istehsalçısını müəyyən etməyə imkan verən məlumatları ehtiva edən maddi obyektidir;

2.1.9. **texniki sənədlər** – partlayıcı maddələrə və onların əsasında hazırlanan məmullara tələbləri müəyyən edən sənədlər (istifadəsinə dair dərslik (təlimat), texnoloji rəqlament, konstruktör sənədləri);

2.1.10. **partlayıcı maddələrin qablaşdırılması** – partlayıcı maddələrin və onların əsasında hazırlanmış məmulların zədələnmədən qorunması və atmosfer hadisələrinə məruz qalmasının istisna edilməsi, partlayıcı maddələrin və onların əsasında hazırlanmış məmulların ətraf mühitə atılmasının qarşısının alınması üçün nəzərdə tutulmuş, eləcə də onların təhlükəsiz saxlanma, daşınma (nəqlətmə), tətbiq edilmə şəraitini təmin edən vasitə və ya vasitələr dəstidir.

2.2. Texniki rəqlamentdə istifadə olunan digər anlayışlar Qanun və Azərbaycan Respublikasının digər normativ hüquqi aktları ilə müəyyən olunmuş mənalara ifadə edir.

3. Partlayıcı maddələrin və onların əsasında hazırlanan məmulların təhlükəsizliyinə dair texniki rəqlamentin tətbiq dairəsi

3.1. Bu texniki rəqlamentin təsiri aşağıda sadalananlara şamil edilir:

a) partlayış enerjisindən sənaye sahələrində istifadə etmək üçün hazırlanmış (layihələndirilmiş) və istehsal edilmiş partlayıcı maddələr və onların əsasında hazırlanmış məmullar;

b) partlayış enerjisindən bilavasitə sənaye sahələrində istifadə etmək üçün tətbiq edilməyən, lakin partlayıcı maddələri işə salanlar istisna olmaqla, bu maddənin a yarım bəndində göstərilən partlayıcı maddələrin və məmulların istehsalı üçün istifadə edilən partlayıcı maddələr;

c) su-emulsiya və su-gel partlayıcı maddələrin istehsalı üçün işlənilib hazırlanmış (layihələndirilmiş) və hazırlanmış ammonium nitrat əsaslı emulsiyalar və oksidləşdirici matrislər.

3.2. Bu texniki rəqlament müdafiə təyinatlı məhsullara və pirotexniki məmullara aid partlayıcı maddələrə və onların əsasında hazırlanmış məmullara şamil edilmir.

4. İstehlak bazarında partlayıcı maddələrin və onların əsasında hazırlanan məmulların dövriyyəsinə dair tələblər

4.1. Partlayıcı maddələr və onların əsasında hazırlanmış məmullar ölkə ərazisində bir şərtlə dövriyyəyə buraxılır ki, onlar bu texniki rəqlamentə və onlara şamil edilən digər texniki rəqlamentlərə uyğunluğunu təsdiqləmək üçün zəruri prosedurlardan keçsinlər.

4.2. Bu texniki rəqlamentin 3-cü maddəsinin 1-ci bəndinin a yarım bəndində göstərilən partlayıcı maddələr sənaye təhlükəsizliyi sahəsində daimi istifadə üçün səlahiyyətli orqanlardan biri tərəfindən verilmiş icazəyə malik olmalıdır.

5. Partlayıcı maddələrin və onların əsasında hazırlanan məmulların markalanması

5.1. İstehsal edilmiş partlayıcı maddələr aşağıda sadalananlarla nişanlanmalıdır:

a) partlayıcı maddələrin onlara texniki və ya digər vasitələrlə məsafədən aşkar edilməsini təmin edən markalanma maddələrin daxil edilməsi ilə məsafədən aşkar edilməsi məqsədilə;

b) istehsalçı ölkəni, məhsulu, istehsalçısını, seriyası və istehsal tarixini özündə əks etdirən mikrodaşıyıcıların daxil edilməsi yolu ilə partlayıcı maddələrin istehsalçısını müəyyən etmək məqsədilə.

Siyahısı sənaye təhlükəsizliyi sahəsində səlahiyyətli orqanlar tərəfindən birgə müəyyən edilən, imzalanan və ölkə ərazisində bərabər hüquqi qüvvəyə malik olan partlayıcı maddələr markalanmır.

5.2. Markalanan maddələr və mikrodaşıyıcılar:

a) partlayıcı maddələrin və onların əsasında hazırlanan məmulların dövriyyəsi zamanı yaranan təsirlərdən qorunması məqsədilə zəmanətli saxlanma müddətində onların təyinatının səmərəliliyini təmin etməli;

b) kütləsi on qram və ya daha çox olan partlayıcı maddələrin istehsal olunmuş partiyasının hər hansı hissəsinə aid mikrodaşıyıcıda çap edilmiş məlumatın əldə edilməsi imkanını təmin etməli;

c) partlayıcı maddələrin və onların əsasında hazırlanan məmulatların istehlak xassələrinə mənfi təsiri aradan qaldırmalıdır.

Mikrodaşıyıcılar saxtakarlıqdan qorunmalı və məlumatları birmənalı oxumaq imkanı təmin etməlidir.

5.3. Partlayıcı maddələrin və onların əsasında hazırlanan məmulatların qablaşdırılmasının markalanmasına aşağıdakılar daxil edilməlidir:

5.3.1. partlayıcı maddənin və ya məmulatın adı (şerti işarəsi);

5.3.2. istehsalçının (təchizatçının və (və ya) idxalçının) əmtəə nişanı (varsa) və onların hüquqi ünvanı;

5.3.3. bu texniki rəqlamentin 1-3-cü əlavələrinə uyğun olaraq təsnifat nişanları;

5.3.4. nəqliyyat qablarının mexaniki möhkəmlik baxımından uyğunluğunun işarələnməsi;

5.3.5. nişanlama haqqında məlumat (nişanlayıcı maddə və (və ya) mikrodaşıyıcı);

5.3.6. bu standartlar tətbiq olunarsa, məhsulların istehsal olunduğu texniki şərtlərin və ya standartların təyin edilməsi;

5.3.7. zəmanətli saxlama müddəti;

5.3.8. məhsulun bu texniki rəqlamentlərin tələblərinə uyğunluğunun təsdiqi haqqında məlumat.

5.4. Partlayıcı maddələr əsasında hazırlanan məmulatlara bu maddədə nəzərdə tutulmuş tələblərin mənasını dəyişdirməyən əlavə məlumatların tətbiq edilməsinə yol verilir.

5.5. Markalanma aydın, oxunaqlı, daşınma zamanı baş verə biləcək müxtəlif təsirlərə (nəm, işıq, duzlar, yüksək və aşağı temperatur) davamlı olmalı, həmçinin partlayıcı maddələrin və onların əsasında hazırlanan məmulatların zəmanətli saxlanma müddəti ərzində saxlanmalıdır.

6. Təhlükəsizlik tələbləri

6.1. Partlayıcı maddələrin və onların əsasında hazırlanan məmulatların təsnifatı:

6.1.1. Partlayış işlərində istifadə məqsədləri üçün tətbiq edilmə şəraitindən asılı olaraq bu texniki rəqlamentin 3-cü maddəsinin 1-ci bəndinin a yarım bəndində göstərilən partlayıcı maddələr və onların əsasında hazırlanmış məmulatlar yeddi sinfə və konkret tətbiq şərtlərindən asılı olaraq dörd qrupa ayrılır. Partlayıcı maddələrin növündən və tətbiq edilmə şəraitindən asılı olaraq, partlayıcı maddələrin sinifləri və qrupları, eləcə də patronların (bağlamaların) qabıqlarının rəngi və ya patronların (bağlamaların) qabıqlarına və nəql etmə taralarına tətbiq olunan fərqləndirici zolağın rəngi bu texniki rəqlamentlərə 1 nömrəli əlavədə göstərilir;

6.1.2. Partlayıcı maddələr və onların əsasında hazırlanmış məmulatlar törətdiyi təhlükə dərəcəsindən asılı olaraq altı yarım sinfə və uyğun hesab edilən partlayıcı maddələrin və onların əsasında hazırlanan məmulatların növlərini müəyyən edən səkkiz uyğunluq qrupuna bölünür;

1-ci sinif partlayıcı maddələrin və onların əsasında hazırlanan məhsulların yarım sinifləri, uyğunluq qrupları və təsnifat kodları bu texniki rəqlamentə müvafiq olaraq 2 və 3 nömrəli əlavələrdə verilmişdir.

6.1.3. Daşınma (nəql etmə) və saxlama məqsədləri üçün partlayıcı maddələr və onların əsasında hazırlanmış məmulatlar Birləşmiş Millətlər Təşkilatının nümunəvi qaydaları ilə tənzimlənən təhlükəli yüklərin təsnifatının beynəlxalq prinsipləri əsasında müəyyən edilmiş təsnifata uyğun olaraq 1-ci sinif kimi təsnif edilir.

6.2. Partlayıcı maddələr və onların əsasında hazırlanan məmulatların təhlükəsizlik tələbləri:

6.2.1. İstehsalçı partlayıcı maddələr və onların əsasında hazırlanan məmulatlar üçün texniki sənədləri tərtib etməlidir. Bu texniki rəqlamentin 3-cü maddəsinin 1-ci bəndinin b yarım bəndində göstərilən partlayıcı maddələrə və c yarım bəndində göstərilən emulsiya və matrislərə istifadəyə dair göstərişlər (təlimatlar) verilmir.

Partlayıcı maddələrin və onların əsasında hazırlanmış məmulatların texniki sənədlərində onların təhlükəsizliyinə təsir edən xüsusiyyətlər (istehsal, saxlama, daşınma (nəql etmə), istifadə

zamanı), qablaşdırma və qablara qoyulan tələblər, partlayıcı maddənin markalanması barədə məlumat, istehlakçı tərəfindən giriş nəzarətinin həyata keçirildiyi göstəricilər də göstərilməlidir;

6.2.2. İstifadəyə dair göstərişlərdə (təlimatda) aşağıdakı məlumatlar olmalıdır:

- partlayıcı maddələrin və onların əsasında hazırlanan məmulatların adı və şərti işarəsi;
- təyinatı və tətbiq sahəsi;
- çatdırılmanın təminatı;
- partlayıcı maddələrin və onların əsasında məmulatların istehlak xassələrini müəyyən edən texniki göstəricilər (ayrıca nəzarət olunan və nəzarət olunmayan göstəricilər);
- yanğın, partlayış və elektrostatik təhlükə göstəriciləri;
- qablaşdırmanın təsviri, (zəruri hallarda) açılması və istifadə edildikdən sonra məhv edilməsi (və ya qaytarılması) qaydası;
- yükün təhlükə sinfinin və uyğunluq qrupunun göstəricisi;
- anbarlarda və tətbiq yerində mexanikləşdirmə üsulunun göstərilməsi ilə mexanikləşdirilmiş əməliyyatların tətbiqi;
- istifadə olunmamış partlayıcı maddələrin və onların əsasında hazırlanan məmulatların anbara qaytarılması qaydası;
- partlayıcı maddələr və onların əsasında hazırlanmış məmulatlarla işləmək üçün təhlükəsizlik tələbləri (iş sahəsinin havasında zərərli maddələrin icazə verilən maksimum konsentrasiyası, maddələrin insan orqanizminə təsirinin xarakteri, zərərli təsirlərdən qorunma tədbirləri və vasitələri, yanğınsöndürənlər);
- partlayıcı maddənin və ya məmulatın lağıma və ya quyuya yerləşdirilməsi üsulu;
- partlayış üsulu;
- partlayıcı maddələrin və onların əsasında hazırlanmış məmulatların istehlakçının anbarına qəbulu zamanı və anbarda saxlanarkən yoxlanılan xüsusiyyətləri;
- saxlama şəraiti, zəmanətli saxlama müddəti, zəmanət verilmiş saxlama müddəti bitdikdən sonra görülən tədbirlər, məhv edilmə qaydası və üsulları;
- heyətin ixtisaslarına dair tələblər;
- fəvqəladə hallarda heyət üçün hərəkət qaydası;
- imtinaların aradan qaldırılması qaydası.

Partlayıcı maddələrin (bu texniki rəqlamentin 3-cü maddəsinin 1-ci bəndinin b yarım bəndində göstərilən partlayıcı maddələr və c yarım bəndində göstərilən emulsiyalar və matrislər istisna olmaqla) və onların əsasında hazırlanan məmulatların istehsalçısı istehlakçıya istifadə qaydalarına dair göstərişlər (təlimatlar) verməlidir.

6.2.3. Partlayıcı maddələrin işlənməsi zamanı onların təhlükəsizliyini qiymətləndirmək üçün zəruri olan göstəricilərin siyahısı bu texniki rəqlamentə 4 nömrəli əlavədə verilmişdir;

6.2.4. Zərbə həssaslığı sınaqlarının nəticələrinə əsasən, aşağı həddi 100 mm-dən, sürtünmə həssaslığına görə sınaqdan keçirildikdə isə aşağı həddi 200 MPa-dan az olduqda partlayıcı maddələrin istifadəsinə icazə verilmir;

6.2.5. Ammonium nitrat emulsiyası təhlükəli yüklərin təsnifatı üzrə beynəlxalq prinsiplər əsasında müəyyən edilmiş sınaq metodlarına uyğun olaraq 1-ci sinifdə təsnif edilə bilən dəyərdən yüksək sıxlığa malik olmalıdır;

6.2.6. Texniki sənədlərdə müəyyən edilmiş şərtlərə (istehsal, qablaşdırma, daşınma, saxlama, istifadə) uyğun olaraq partlayıcı maddələr əsasında hazırlanan məmulatların müxtəlif qrupları:

- a) vaxtından əvvəl partlayış ehtimalını istisna etməli;
- b) partlayış vasitələri ilə etibarlı şəkildə partladılmalı;
- c) istifadə zamanı onların yerləşdirilməsi şərtləri nəzərə alınmaqla detonasiyanın məhsuldan məmulata ötürülməsini təmin etməli;
- d) mexaniki yüklər altında zədələnmənin qarşısını almaq üçün qabığın və ya gövdənin kifayət qədər möhkəmliyini təmin etməli;
- e) tələb olunan suya davamlılığını təmin etməli;

g) partlayıcı mühitdə istifadə üçün nəzərdə tutulmuş və istehsal edilmişdirsə, partlayışın baş verməsini istisna etməli;

h) istismar temperaturu intervalında standartlaşdırılmış xüsusiyyətlərin qorunmasını təmin etməli;

i) zəmanətli saxlama müddəti ərzində standartlaşdırılmış xüsusiyyətlərin qorunmasını təmin etməli;

f) statik elektrikə qarşı davamlılığı təmin etməlidir;

6.2.7. Elektrik detonatorları və dalğa ötürücüləri üçün tələblər:

a) elektrik detonatorları aşağıdakı xüsusiyyətlərə malik olmalıdır:

- təhlükəsiz cərəyan ədədi ən azı 0,18 A;
- uzunmüddətli alovlanma cərəyanı ən azı 0,22 A;
- təhlükəsiz alovlanma impulsu ən azı 0,6 A .ms²;

b) elektriksiz partlayış sistemlərinin dalğa ötürücüləri (zərbə boruları) partlayıcı maddələrin yan səthi və onunla təmasda olan digər partlatma vasitələri ilə partlamağa başlamamalıdır;

6.2.8. İstehsalçı texniki sənədlərdə nəzərdə tutulmuş partlayıcı maddələrin və onların əsasında məmulatların göstəricilərinə nəzarət üsullarını göstərməlidir.

6.3. Partlayıcı maddələrin və onların əsasında məmulatların istehsalı üçün təhlükəsizlik tələbləri:

6.3.1. Partlayıcı maddələr (bu texniki rəqlamentin 3-cü maddəsinin 1-ci bəndinin b yarım bəndində göstərilən partlayıcı maddələr və c yarım bəndində göstərilən emulsiyalar və matrislər istisna olmaqla) və onların əsasında hazırlanan məmulatlar sənaye təhlükəsizliyi sahəsində səlahiyyətli orqanlardan biri tərəfindən verilmiş daimi istifadəyə icazə olduqda istehsal edilə bilər;

6.3.2. Partlayıcı maddələr və onların əsasında hazırlanan məmulatlar, onların mümkün olan ən yüksək təhlükəsizlik dərəcəsini təmin etmək üçün texniki xüsusiyyətlərə malik olmalıdır və bu xüsusiyyətlərə olan tələblər texniki rəqlamentdə müəyyən edilmişdir;

6.3.3. Partlayıcı maddələrin və onların əsasında məmulatların istehsalı texniki sənədlərə və bu texniki rəqlamentin tələblərinə uyğun həyata keçirilməlidir;

6.3.4. Texniki rəqlament partlayıcı maddələrin və onların əsasında məmulatların istehsalı üçün istifadə olunan komponentlərin və xammalın giriş yoxlanışı zamanı yoxlanılmalı olan göstəriciləri nəzərdə tutmalıdır;

6.3.5. İstehsal olunan partlayıcı maddələrin və onların əsasında hazırlanan məmulatların standartlaşdırılmış xarakteristikalarına təsir edən texnoloji proseslərin parametrləri texnoloji rəqlamentdə və konstruktor sənədlərində onların xarakteristikalarının təkrar istehsalını təmin edən dəqiqliklə göstərilməlidir;

6.3.6. İstehsal olunan partlayıcı maddələrin və onların əsasında məmulatların standartlaşdırılmış xarakteristikalarına təsir edən texnoloji proseslərin parametrləri onların istehsalı zamanı sənədləşdirilməlidir. Sənədləşdirilmiş qeydlərin saxlanma müddəti partlayıcı maddələrin və onların əsasında hazırlanan məmulatların zəmanətli saxlanma müddətindən az olmamalıdır;

6.3.7. Partlayıcı maddələrin və onların əsasında hazırlanmış məmulatların istehsalçısı bu partlayıcı maddələr və onların əsasında hazırlanmış məmulatlar üçün texniki sənədlərdə nəzərdə tutulmuş zəruri sınaqları (ölçmələri) həyata keçirməlidir;

6.3.8. Texnoloji proseslərin təşkili hazır partlayıcı maddələrə və onların əsasında hazırlanmış məmulatlara, onların daşınması (nəqləməsi), saxlanması, istifadəsi zamanı xassələrinə təsir edən və ya təhlükəsizliyə təsir edən maddələrin və ya əşyaların daxil olması ehtimalını istisna etməli, həmçinin qüsurlu partlayıcı maddələrin və onların əsasında hazırlanmış məmulatların, istehsalat tullantılarının hazır partlayıcı maddələrlə və onların əsasında hazırlanmış məhsulların qarışdırılması imkanlarını istisna etməlidir.

6.4. Qablaşdırma tələbləri.

Qablaşdırma davamlı olmalı, partlayıcı maddələrin sızmasının, dağılmasının və ya məhsulların düşməsinin tam qarşısını almalı, istənilən iqlim şəraitində, o cümlədən yükləmə-

boşaltma əməliyyatları zamanı, habelə saxlama zamanı, bütün növ nəqliyyat vasitələri ilə daşınma prosesində onların sağlamlığını və təhlükəsizliyini təmin etməlidir.

6.5. Partlayıcı maddələrin və onların əsasında hazırlanan məmulatların istifadəsi zamanı təhlükəsizlik tələbləri:

6.5.1. Partlayıcı maddələr və onların əsasında hazırlanmış məmulatlar texniki sənədlərə uyğun olaraq saxlanma və istifadə zamanı təhlükəsizliyi müəyyən etmək üçün istehlakçı tərəfindən sınaqdan keçirilməlidir:

- a) istehsalçıdan daxil olan zaman (giriş nəzarəti);
- b) keyfiyyətin yaxşılığına dair şübhələr olduqda (xarici yoxlama və ya partlayış işlərinin qeyri-qənaətbəxş nəticələri (natamam partlayışlar, imtinalar) əsasında);
- c) zəmanətli saxlama müddəti bitənə qədər.

Sınaq nəticələri sonradan sınaq jurnalına daxil edilməklə aktla sənədləşdirilməlidir;

6.5.2. Texniki sənədlərdə nəzərdə tutulmuş sınaqdan keçmədən saxlanma müddəti bitmiş partlayıcı maddələrin və onların əsasında hazırlanmış məhsulların istifadəsinə və saxlanmasına yol verilmir.

6.6. Partlayıcı maddələrin və onların əsasında hazırlanan məmulatların daşınması (nəqləməsi) zamanı təhlükəsizlik tələbləri.

Partlayıcı maddələrin və onların əsasında hazırlanan məmulatların daşınması (nəqləməsi) ölkə ərazisində qüvvədə olan təhlükəli yüklərin daşınması normalarına və qaydalarına uyğun olaraq həyata keçirilməlidir.

6.7. Partlayıcı maddələrin və onların əsasında hazırlanan məmulatların saxlanmasına dair təhlükəsizlik tələbləri:

6.7.1. Saxlama şəraiti partlayıcı maddələrin və onların əsasında hazırlanan məmulatların xüsusiyyətlərinə ətraf mühitin təsirini istisna etməli və normativ və / və ya texniki sənədlərin tələblərinə, o cümlədən istifadəsinə dair göstərişlərə (təlimatlara) uyğun olmalıdır;

6.7.2. Partlayıcı maddələr və onların əsasında hazırlanmış məmulatlar saxlama zamanı onların uyğunluğu nəzərə alınmaqla anbarlara yerləşdirilməlidir;

6.7.3. Xarab olmuş və qüsurlu partlayıcı maddələrin və onların əsasında hazırlanmış məmulatların anbarlarda müvəqqəti saxlanması yalnız "DİQQƏT NÖQSANLI MƏHSUL" xəbərdarlıq nişanı ilə qeyd olunan xüsusi ayrılmış yerdə aparılmalıdır. Xarab olmuş və qüsurlu partlayıcı maddələr və onların əsasında hazırlanmış məmulatlar olan qablaşdırmaya oxşar yazı olan lövhə yapışdırılır və (və ya) qablaşdırmaya oxşar yazı vurulur;

6.7.4. Sınaqlar nəticəsində alınan göstəricilər texniki sənədlərdə göstərilən göstəricilərə uyğun gəlmədikdə, partlayıcı maddələrin və onların əsasında hazırlanmış məmulatların istifadəsinə icazə verilmir və onlar ən qısa müddətdə məhv edilməlidir.

7. Partlayıcı maddələrin və onların əsasında məmulatların daimi istifadəsinə icazənin rəsmiləşdirilmə qaydası

7.1. Bu texniki rəqlamentin 3-cü maddəsinin 1-ci bəndinin a yarım bəndində göstərilən yeni partlayıcı maddələr və onların əsasında hazırlanmış məmulatlar üçün sənaye təhlükəsizliyi sahəsində səlahiyyətli orqanlardan biri tərəfindən daimi istifadəyə İcazə (bundan sonra - İcazə) verilməlidir.

7.2. İcazə almaq üçün ərizəçi sənaye təhlükəsizliyi sahəsində səlahiyyətli orqana təcrübə partiyasının qəbul sınaqlarının aktının və sənaye təhlükəsizliyi üzrə ekspert rəyinin əlavə edilməsi ilə ərizə təqdim edir.

7.3. Yeni partlayıcı maddələrə və onların əsasında hazırlanmış məmulatlara icazə sənaye təhlükəsizliyi sahəsində səlahiyyətli orqan tərəfindən Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq istehsal şəraitində nəzarət-qəbul sınaqları aparıldıqdan sonra verilir.

7.4. Sınaq komissiyasının tərkibinə istehsalçının, tərtibatçının, sınaqların aparıldığı təşkilatın, ekspert təşkilatının, sənaye təhlükəsizliyi sahəsində səlahiyyətli orqanın və digər orqanların (razılaşma əsasında) nümayəndələri daxil edilməlidir.

7.5. Qəbul sınaqlarının keçirilməsi üçün tələb olunan partlayıcı maddələrin təcrübə partiyalarının kütləsi bu texniki rəqlamentə 5 nömrəli əlavədə verilmişdir.

Bu texniki rəqlamentə 1 nömrəli Əlavədə göstərilən partlayıcı maddələrin xüsusi sinfi üçün partlayıcı maddələrin təcrübə partiyasının kütləsi, partlayış vasitələrinin sayı, perforasiya və partlayış işləri üçün yüklər və yükləmə dəstləri ekspert təşkilatı və sənaye təhlükəsizliyi sahəsində səlahiyyətli orqan ilə razılaşdırılmış proqramda və sınaq metodologiyasında tərtibatçı tərəfindən müəyyən edilir.

7.6. İcazə bu texniki rəqlamentə 6 nömrəli əlavəyə uyğun formada verilir və dövlətin ərazisində bərabər qüvvəyə malikdir.

8. Partlayıcı maddələrin və onların əsasında hazırlanan məmulatların uyğunluğunun qiymətləndirilməsi

8.1. Ölkə ərazisində dövriyyəyə buraxılan partlayıcı maddələr və onların əsasında hazırlanan məmulatlar bu texniki rəqlamentin tələblərinə müvafiq olaraq təsdiq edilməlidir.

Bu texniki rəqlamentin tələblərinə uyğunluğun təsdiqi sertifikatlaşdırma formasında həyata keçirilir.

Uyğunluq sertifikatı və uyğunluq bəyannaməsi Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 17 iyul 2021-ci il tarixli 217 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Uyğunluq sertifikatının və uyğunluq bəyannaməsinin forması, hazırlanması və təqdim edilməsi Qaydaları"na uyğun olaraq təqdim edilir.

8.2. Şəxsi ehtiyaclar üçün hazırlanmış partlayıcı maddələr və onların əsasında hazırlanmış məmulatlar üçün uyğunluğun təsdiqi tələb olunmur.

8.3. Uyğunluğun qiymətləndirilməsi Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin "___" tarixli ___ nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Uyğunluğun qiymətləndirilməsi sxemlərinin (modullarının) ümumi siyahısı və həmin sxemlərin (modulların) ətraflı müddəalarını ehtiva edən uyğunluğun qiymətləndirilməsi prosedurları haqqında" əsasında aparılır.

8.4. Sertifikatlaşdırma zamanı ərizəçi qanunvericiliyə uyğun olaraq qeydiyyatdan keçmiş, istehsalçı və ya xarici istehsalçının funksiyalarını yerinə yetirən şəxs ola bilər.

Sertifikatlaşdırma Dövlət Sertifikatlaşdırma orqanlarının və sınaq laboratoriyalarının (mərkəzlərinin) vahid reyestrinə daxil edilmiş akkredite olunmuş sertifikatlaşdırma (qiymətləndirmə, uyğunluğun qiymətləndirilməsi) orqanları tərəfindən həyata keçirilir.

Uyğunluğu təsdiqləmək üçün sınaqlar Sertifikatlaşdırma orqanlarının və sınaq laboratoriyalarının (mərkəzlərinin) vahid reyestrinə daxil edilmiş akkredite olunmuş sınaq laboratoriyaları (mərkəzləri) tərəfindən həyata keçirilir.

Bu maddənin 3-cü bəndində göstərilən qanunlarla nəzərdə tutulmuş yoxlamaların nəticələri müsbət olduqda, sertifikatlaşdırma orqanı uyğunluq sertifikatını rəsmiləşdirir və onu ərizəçiyə verir.

Uyğunluq sertifikatının qüvvədə olma müddəti partlayıcı maddələrin və onların əsasında hazırlanmış məmulatların növü və təyinatından, seçilmiş sertifikatlaşdırma sxemindən, partlayıcı maddələrin və onların əsasında hazırlanan məmulatların planlaşdırılmış buraxılış tarixindən asılı olaraq, lakin 3 ildən çox olmamaqla müəyyən edilir.

9. Partlayıcı maddələrin və onların əsasında hazırlanan məmulatların istehlak bazarında uyğunluq nişanı ilə nişanlanması

9.1. Bu texniki rəqlamentin tələblərinə, habelə Azərbaycan Respublikasının onlara şamil edilən digər texniki rəqlamentlərinin tələblərinə cavab verən, bu texniki rəqlamentin 8-ci maddəsinə əsasən uyğunluğun qiymətləndirilməsi (təsdiqi) prosedurundan keçmiş və İcazəsi olan partlayıcı maddələr və onların əsasında hazırlanmış məmulatlar dövlət bazarında vahid dövriyyə nişanına malik olmalıdır.

9.2. Bazarda məhsulların vahid dövriyyə nişanı ilə nişanlanması Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 17 iyul 2021-ci il tarixli 216 nömrəli Qərarı ilə təsdiq olunan "Uyğunluq nişanının forması, uyğunluq nişanından istifadə və verilməsi Qaydaları"na uyğun həyata keçirilir.

9.3. Bazarda məhsulların vahid dövriyyə nişanı tətbiq yerlərində istehsal olunan və qablaşdırması olmayan partlayıcı maddələr və onların əsasında hazırlanmış məmulatlar istisna olmaqla, partlayıcı maddələrin və onların əsasında hazırlanmış məmulatların istehlak qablaşdırmasına (tarasına), zəmanətli saxlama müddəti ərzində təsvirinin aydınlığını təmin edən hər hansı üsulla partlayıcı maddələr əsasında hazırlanmış məmulatlara tətbiq edilir.

10. Texniki rəqlamentin tələblərinin pozulmasına görə məsuliyyət

10.1. Dövlətin səlahiyyətli orqanı partlayıcı maddələrin və onların əsasında hazırlanan məmulatların ölkə ərazisində dövriyyəyə buraxılmasını məhdudlaşdırmaq və qadağan etmək, eləcə də dövlətin bu texniki rəqlamentinin təhlükəsizlik tələblərinə cavab verməyən, yaxud uyğunluğun qiymətləndirilmə (təsdiq) sənədi olmadan daxil olan və ya dövlət bazarında vahid məhsul dövriyyəsi nişanı ilə markalanmadan dövriyyədə olan partlayıcı maddələri və onların əsasında hazırlanmış məmulatları bazardan çıxarmaq üçün bütün tədbirləri görməlidir.

10.2. Dövlətin səlahiyyətli orqanı qəbul edilmiş qərar barədə bu qərarın qəbul edilməsi səbəblərini göstərməklə və bu tədbirin görülməsinin zəruriliyini izah edən sübutlar təqdim etməklə dövlətin digər səlahiyyətli orqanlarını xəbərdar etməlidir.

10.3. Bu texniki rəqlamentin tələblərini pozan şəxslər Azərbaycan Respublikasının Azərbaycan Respublikasının Cinayət və İnzibati Xətalar Məcəlləsinə uyğun məsuliyyət daşıyırlar.

10.4. İstehlak bazarlarında bu texniki rəqlamentin tələblərinə uyğun olmayan mallara qarşı nəzarət tədbirləri İqtisadiyyat Nazirliyi tərəfindən aparılır.

Partlayıcı maddələrin sinifləri, qrupları və onların tətbiq şərtləri

Partlayıcı maddələrin sinfi	Partlayıcı maddələrin qrupu	Partlayıcı maddələrin növü və tətbiq şərtləri	Patronların (bağlamaların) fərqli zolağının və ya qabıqlarının rəngi
1	2	3	4
I	-	Yalnız açıq işlərdə partlayış üçün qoruyucusuz partlayıcılar	Ağ
II	-	Yanar qazların və ya partlayıcı kömür (şist) tozunun buraxılmadığı və ya partlayış işlərində partlayış təhlükəli mühitin alovlanmasını istisna edən dib boşluğunun inertizasiyasının tətbiq edildiyi yerin səthində və yeraltı mədən qazmalarının diblərində partlayış üçün qoruyucusuz partlayıcılar	Qırmızı
III	-	Yanar qazların buraxıldığı, lakin partlayıcı kömür (şist) tozunun olmadığı yeraltı mədən qazmalarının diblərində yalnız süxurların partladılması üçün qoruyuculu partlayıcılar	Göy
IV	-	Partlayış üçün qoruyuculu partlayıcı maddələr: yanar qazların buraxılmaması zamanı kömür (şist) tozunun partlaması nəticəsində təhlükəli olan yeraltı mədən qazmalarının diblərində kömür və (və ya) qaya və ya neft şistləri üzrə; yanar qazların çox buraxıldığı mədən qazmaları istisna olmaqla, yanar qazların buraxıldığı kömür layı boyunca aparılan yeraltı mədən qazmalarının diblərində kömür və (və ya) süxur üzrə; kömür şaxtalarının yeraltı mədən qazmalarının diblərində şok partlayışları üçün	Sarı
V	-	Partlayış delik yükünün yan səthinin ya süxurun çatlarında, ya da mədən qazmalarında olan qaz-hava qarışığı ilə təması olmadıqda, yüksək yanar qaz ayrılmasının olduğu mədən qazmalarında kömür və (və ya) süxur boyu partlayış üçün qoruyuculu partlayıcı maddələr	Sarı
VI	-	Partlayış üçün qoruyuculu partlayıcı maddələr: partlayış delik yükünün yan səthinin ya süxurun çatlarında, ya da mədən qazmalarında olan qaz-hava qarışığı ilə təmasının mümkün olduğu şəraitdə aparılan yüksək yanar qaz ayrılması ilə mədən qazmalarında kömür və (və ya) süxur üzrə; 20 m-dən çox mədə yeri uzunluğu olan və ümumi şaxta depressiyası hesabına ventilyasiyanı təmin edən əvvəlcədən qazılmış quyular olmadan yanar qazın ayrıldığı yüksələn	Sarı

		(10°-dən çox) mədən qazmalarının kömür və qarışıq diblərində	
VII	-	Xüsusi partlayış işləri üçün V - VI sinif qoruyucusuz partlayıcı maddələr və qoruyucusuz partlayıcı maddələrdən hazırlanmış məmulatlar (su ilə çiləmə və toz inhibitorlarının səpilməsi, dam örtüyü qoyularkən taxta dirəklərin partlayıcı şəkildə qırılması, kömür buraxılması işlərində asılmış süxur kütləsinin aradan qaldırılması, iri ölçülü materialların əzilməsi) yanar qaz və kömür tozunun partlama təhlükəli konsentrasiyasını əmələ gətirə bilən yeraltı mədən qazmalarının diblərində	Sarı
Xüsusi (C)	-	Yanar qazın və kömür (şist) tozunun partlayıcı konsentrasiyalarının əmələ gəlməsi mümkün olan yeraltı mədən qazmalarının dibləri istisna olmaqla, xüsusi partlayış işləri üçün nəzərdə tutulmuş qoruyucusuz və qoruyuculu partlayıcı maddələr və onların əsasında məmulatlar	-
	1	Yer səthində partlayış işləri: metalların impulsla emalı; quyuların və cəmləşdirilmiş yüklərin detonasiyalanması; çixıntıların əyrilikləri üçün kontur partlatma; donmuş torpaqların dağıdılması; iri ölçülü süxur kütlələrinin parçalanması; quyularda seysmik kəşfiyyat; meşə yanğınlarının lokallaşdırılması üçün maneə zolaqlarının yaradılması və digər xüsusi işlər	Ağ
	2	Qaz və (və ya) kömür (şist) tozunun təsiri ilə təhlükəli olmayan yeraltı mədən qazmalarının diblərində partlayış işləri; sulfid filizlərinin partladılması; iri ölçülü süxur kütlələrinin parçalanması; kontur partlatma və digər xüsusi işlər	Qırmızı
	3	Kəşfiyyat, neft və qaz quyularında perforasiya və partlayış işləri	Qara
4	Kükürd və neft mədənlərində, kükürd tozu, hidrogen və ağır karbohidrogen qazlarının partlayış təhlükəsi olan digər mədənlərdə partlayış işləri	Yaşıl	

“Partlayıcı maddələrin və onların əsasında
hazırlanan məmulatların təhlükəsizliyi
haqqında” milli texniki rəqlamentə
2 nömrəli əlavə

Partlayıcı maddələrin və onların əsasında hazırlanan məmulatların alt sinifləri

Alt sinif nömrəsi	Alt sinfin adı
1.1	Kütləvi partlayış qabiliyyətli partlayıcı maddələr və onların əsasında hazırlanan məmulatlar
1.2	Kütləvi olaraq partlamayan, lakin partlama zamanı ətrafa səpələnmək və ətrafdakı obyektlərə xeyli ziyan vurmaq təhlükəsi olan partlayıcı maddələr və onların əsasında hazırlanan məmulatlar
1.3	Yanğın təhlükəli, kütləvi partlamayan partlayıcı maddələr və onların əsasında hazırlanan məmulatlar
1.4	Daşınma zamanı yalnız alışdıqda və ya detonasıyalandıqda kiçik partlama riski yaradan partlayıcı maddələr və onların əsasında hazırlanmış məmulatlar. Partlayışın təsiri qablaşdırma ilə məhdudlaşır. Xarici impuls mənbəyi qablaşdırmanın tərkibinin dərhal partlamasına səbəb olmamalıdır
1.5	Kütləvi partlayış təhlükəsi olan, lakin çox aşağı həssaslığa malik, normal daşınma şəraitində işə düşmə və ya yanmadan partlamaya keçidin baş verməməli olduğu partlayıcı maddələr və onların əsasında hazırlanan məmulatlar
1.6	Həddindən artıq aşağı həssaslığa malik, kütləvi partlamayan və təsadüfi işə düşmə ehtimalının aşağı olması ilə xarakterizə olunan partlayıcı maddələr əsasında hazırlanan məmulatlar. 1.6 alt sinfinin məmulatları ilə şərtlənən təhlükə bir məmulat partlaması ilə məhdudlaşır

“Partlayıcı maddələrin və onların əsasında
hazırlanan məmulatların təhlükəsizliyi
haqqında” milli texniki rəqlamentə
3 nömrəli əlavə

Partlayıcı maddələrin və onların əsasında məmulatların uyğunluq qrupları

Uyğunluq qrupu	Maddənin, məmulatın adı	Təsnifat şifrəsi
1	2	3
B	Tərkibində partlayışoyadıcı partlayıcı maddələr olan və ikidən az müstəqil qoruyucu qurğusu olan məmulatlar. Həmçinin kapsul detonatorlar, detonator qurğuları və işə salan partlayıcı olmayan kapsullar kimi məmulatlar da daxildir.	1.1B 1.2B 1.4B
C	Tullayıcı partlayıcı maddələr və məmulatlar (tüstüsüz barıt)	
D	Partlatma vasitələri və tullayıcı yükü olmayan partlayıcı maddələr və onların əsasında hazırlanmış məmulatlar; tərkibində partlayışoyadıcı partlayıcı maddələr olan, iki və ya daha çox müstəqil qoruyucu qurğusu olan məmulatlar	1.1D 1.2D 1.4D 1.5D
E	Tərkibində partlayış vasitələri olmayan, lakin tullayıcı yüklü partlayıcı maddə tərkibli məmulatlar (tərkibində alışan maye və ya gel və ya öz-özünə alışan maye olanlar istisna olmaqla)	1.1E 1.2E 1.4E
F	Tərkibində ikinci dərəcəli detonasiya edici partlayıcı maddələr, partlayış vasitələri və tullayıcı yükləri olan və ya tullayıcı yükü olmayan məmulatlar	1.1F 1.2F 1.3F 1.4F
G	Pirotexniki maddələr və onların tərkibində olan məmulatlar	1.1G 1.2G 1.3G 1.4G
S	Təsadüfi partlayış zamanı hər hansı təhlükəli təzahür qablaşdırmanın özü ilə məhdudlaşacaq və tara yanğın zamanı məhv olduqda isə partlayışın və ya atmanın təsiri məhdud olacaq şəkildə qablaşdırılmış və ya hazırlanmış (bu, qablaşdırmanın bilavasitə yaxınlığında qəza tədbirlərinin və ya yanğının söndürülməsinə mane olmur) partlayıcı maddələr və ya məmulatlar	1.4S
N	Tərkibində çox aşağı həssaslığa malik partlayıcı maddələr olan məhsullar	1.6N

“Partlayıcı maddələrin və onların əsasında
hazırlanan məmulatların təhlükəsizliyi
haqqında” milli texniki rəqlamentə
4 nömrəli əlavə

**Partlayıcı maddələrin işləməsi zamanı onların təhlükəsizliyini qiymətləndirmək üçün
zəruri olan göstəricilərin siyahısı**

Zərbəyə qarşı həssaslıq
Sürtünməyə qarşı həssaslıq
TNT ekvivalenti
Kritik detonasiya diametri
Minimum işə salma impulsu
İstilik müqaviməti
Xüsusi həcmli elektrik müqaviməti (yalnız emulsiya maddələri üçün su tərkibli partlayıcı maddələrdə)
Partlayış məhsullarında zərərli qazların həcmi
Kritik sıxlıq
Konstruksiya materialları ilə uyğunluq
Qoruyucu xassələri (qoruyuculu partlayıcı maddələr üçün)
Aqressiv mühitlərə uyğunluq (sulfid yataqlarında istifadə olunan partlayıcı maddələr üçün)
Suya davamlılıq

"Partlayıcı maddələrin və onların əsasında
hazırlanan məmulatların təhlükəsizliyi
haqqında" milli texniki rəqlamentə
5 nömrəli əlavə

Qəbul sınaqları üçün tələb olunan partlayıcı maddələr partiyasının minimum kütləsi

Partlayıcı maddələrin tətbiq sahəsi	Partlayıcı maddələrin kütləsi, ton
Lağımaların və quyuların əllə doldurulması zamanı yeraltı işlər üçün partlayıcı maddələr	3
Lağımaların və quyuların mexanikləşdirilmiş doldurulması zamanı yeraltı işlər üçün partlayıcı maddələr	5
Qoruyuculu partlayıcı maddələr	3
Açıq işlər üçün nəzərdə tutulmuş partlayıcı maddələr	50
Açıq və yeraltı işlərdə PM atımının hazırlanması üçün nəzərdə tutulmuş patronlaşdırılmış partlayıcı maddələr, şaşkalar və digər ayrıca partlayıcı maddələr	5
Elektriksiz partlayış sistemləri	1000 (dəst)

“Partlayıcı maddələrin və onların əsasında
hazırlanan məmulatların təhlükəsizliyi
haqqında” milli texniki rəqlamentə
6 nömrəli əlavə

**Partlayıcı maddələrin və onların əsasında hazırlanan məmulatların daimi istifadəsinə
icazə**

Dövlətin nəzarət orqanının adı

Partlayıcı maddələrdən və onların əsasında hazırlanan məmulatlardan istifadəyə icazə

Tarix _____

№ _____

Partlayıcı maddənin və ya məmulatın adı _____

Texniki şərtlərin (standartın) nömrəsi _____

Tərtibatçı: _____

İstehsalçı(lar): _____

Onun (onların) dövlət qeydiyyatı haqqında şəhadətnamə _____

(şəhadətnamənin № və verilmə tarixi, onu verən orqanın adı)

İcazənin verilməsi üçün əsas _____

Nəqliyyat təhlükəsi sinfi	Nəqliyyat təhlükəsi alt sinfi	Uyğunluq qrupu	BMT seriya nömrəsi	Təcili tədbirlər kodu (TTK)

Təyinatı, tətbiq sahəsi və şərtləri _____

Əlavə tədbirlər _____

(nəzarət orqanının nümayəndəsinin
imzası və S.A.A.)

M.Y